บทที่ ๕
สรุปผลการดำเนินงานหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

จากรายงานผลการดำเนินงานหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา ๒๕๕๙ มีการดำเนินงานครอบคลุม ๖๓ จังหวัด ซึ่งมีการดำเนินงาน ทั้งสิ้น ๒๐๐ หน่วยบริการ และได้รายงานผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ และหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของหน่วยบริการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. อภิปรายผลการดำเนินงานหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

จากการดำเนินงานหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา ๒๕๕๙ พบว่า

๑. จากการดำเนินงานของหน่วยบริการ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จะเห็นได้ว่ามีการให้บริการเด็กพิการ จำนวน ๕,๒๑๐ คน ซึ่งเป็นเด็กพิการประเภทบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มากที่สุด จำนวน ๑,๘๖๖ คน รองลงมาคือ เด็กพิการประเภทบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ จำนวน ๑,๒๕๘ คน และน้อยที่สุดคือ เด็กพิการประเภทบุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ จำนวน ๑๔ คน แสดงให้เห็นว่าเด็กพิการเหล่านี้ได้มีโอกาสเข้าถึงการรับบริการทางการศึกษา รวมทั้งลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นการดำเนินงานเชิงรุกของศูนย์การศึกษาพิเศษ และได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายในการร่วมมือกันในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการร่วมกัน ส่งผลให้ผู้ปกครองเกิดความมั่นใจในการดูแลเด็กพิการต่อหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จนเป็นผลให้ผู้พิการสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่เป็นภาระของสังคม สามารถช่วยลดงบประมาณในการดูแลเด็กพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้ นอกจากนี้เด็กพิการ จำนวน ๕,๒๑๐ คน มีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ที่ครูและผู้ปกครองได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการร่วมกัน

๒. กลุ่มที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม มีคะแนนตั้งแต่ ๗๐ - ๑๐๐ คะแนน ของหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา ๒๕๕๙ เนื่องจาก **ด้านบุคลากร**มีข้าราชการหรือพนักงานราชการเป็นหัวหน้าหน่วยบริการ จำนวนบุคลากรที่ให้บริการประจำหน่วยบริการมีมากกว่าสามคนขึ้นไป มีการปฏิบัติงานที่หน่วยบริการ จำนวน ๕ วันทำการ บุคลากรได้รับการพัฒนา สัมมนา/ ฝึกอบรม/ ศึกษาดูงานร้อยละ ๘๐ – ๑๐๐ **ด้านผู้เรียนที่ให้บริการ** จำนวนผู้รับบริการของหน่วยบริการ มีผู้มารับบริการมากกว่า ๒๐ คนขึ้นไป (อ้างอิงข้อมูลจากโปรแกรม SET) ปีการศึกษา ๒๕๕๙ มีผลการพัฒนาศักยภาพตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัวอยู่ในระดับดีเยี่ยม มีผลการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อยู่ในระดับดีเยี่ยม และ**ด้านงานชุมชนสัมพันธ์** มีส่วนร่วมในกิจกรรมสัมพันธ์ชุมชนมากกว่า ๕ ครั้ง มีภาคีเครือข่ายที่ทำงานร่วมกับหน่วยบริการมากกว่า ๕ หน่วยงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (๒๕๕๙) ได้ศึกษาแนวทางในการจัดตั้งหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่าความต้องการบุคลากรในหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ

เขตการศึกษา/ประจำจังหวัด บุคลากรในหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/ประจำจังหวัด ควรมีผู้อำนวยการหน่วยบริการ จำนวน ๑ คน รองผู้อำนวยการหน่วยบริการ จำนวน ๑ คน ครูการศึกษาพิเศษ จำนวน ๓ คน ครูฝึกพูด จำนวน ๑ คน นักกายภาพบำบัด จำนวน ๒ คน นักกิจกรรมบำบัด จำนวน ๑ คน นักสังคมสงเคราะห์ จำนวน ๑ คน นักจิตวิทยา จำนวน ๑ คน และพี่เลี้ยงเด็กพิการ จำนวน ๓ คน รวมทั้งการสนับสนุนด้านการพัฒนาบุคลากรของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/ประจำจังหวัด เมื่อพิจารณาจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ๓ อันดับแรก ด้านระบบสนับสนุน คือ ๑) มีการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ๒) มีการประเมินพัฒนาการ ๓) มีการจัดทำ IFSP, IEP, IIP และการประเมินประสิทธิผลของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/ประจำจังหวัด เมื่อพิจารณาจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ๓ อันดับแรก คือ ๑) ความพึงพอใจของชุมชน ผู้รับบริการและผู้ที่เกี่ยวข้อง ๒) การวัดจากพัฒนาการของเด็ก ๓) มาตรฐาน ๖ มาตรฐาน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน, ด้านครู, ด้านผู้บริหาร, ด้านการจัดการศึกษา, ด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ และด้านการประกันคุณภาพ เช่นเดียวกับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด

๓. กลุ่มที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปรับปรุงหรือต่ำกว่าเกณฑ์ มีคะแนนต่ำกว่า ๗๐ คะแนน ของหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา ๒๕๕๙ เนื่องจาก **ด้านบุคลากร** มีพี่เลี้ยงเด็กพิการหรือคนงานเป็นหัวหน้าหน่วยบริการ มีจำนวนบุคลากรที่ให้บริการประจำหน่วยบริการ น้อยกว่า ๓ คน ปฏิบัติงานบริการประจำหน่วยบริการ น้อยกว่า ๓ วัน บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาสัมมนา/ ฝึกอบรม/ ศึกษาดูงาน ต่ำกว่าร้อยละ ๗๐ **ด้านผู้เรียนที่ให้บริการ** มีจำนวนผู้รับบริการของหน่วยบริการน้อยกว่า ๑๕ คน (อ้างอิงข้อมูลจากโปรแกรม SET) ปีการศึกษา ๒๕๕๙ มีผลการพัฒนาศักยภาพตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว มีผลการพัฒนาศักยภาพอยู่ในระดับดีหรือต่ำกว่า ๔.๐๐ ผลการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอยู่ในระดับดีหรือต่ำกว่า ๔.๐๐ **ด้านงานชุมชนสัมพันธ์** การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสัมพันธ์ชุมชนน้อยกว่า ๕ ครั้ง และมีภาคีเครือข่ายที่ทำงานร่วมกับหน่วยบริการน้อยกว่า ๕ หน่วยงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (๒๕๕๙) ได้ศึกษาแนวทางในการจัดตั้งหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่า การจัดตั้งหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของหน่วยบริการดังนี้ ๑) ขาดความชัดเจนในการจัดตั้งของหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/ประจำจังหวัด ส่งผลต่อการเกิดปัญหาในการบริหารจัดการภายใน ๒) ขาดงบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยบริการ ส่งผลให้เกิดปัญหาต่อการจัดสรรงบประมาณให้แก่นักเรียน การปรับปรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่ที่ชำรุดทรุดโทรม ๓) ครูและบุคลากรยังขาดองค์ความรู้ เทคนิควิธีการในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายในการให้บริการกระตุ้นพัฒนาการ ฟื้นฟูสมรรถภาพให้แก่คนพิการ ๔) ขาดบุคลการ ได้แก่ ครูการศึกษาพิเศษ นักสหวิชาชีพ ในการปฏิบัติงานและให้บริการประจำหน่วยบริการ ๕) ขาดการประชาสัมพันธ์บทบาทหน้าที่หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษให้ชุมชนรับทราบอย่างทั่วถึง ๖) สถานที่ตั้งของหน่วยบริการอยู่ห่างไกลจากชุมชน ส่งผลต่อการเดินทางมารับบริการอย่างต่อเนื่อง และ ๗) ขาดการทำงานร่วมกับชุมชน ภาคีเครือข่าย

๒. ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขในการดำเนินงานหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ

๒.๑ ปัญหา/อุปสรรค

จากการดำเนินงานหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ พบปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

๒.๑.๑ เด็กพิการ

๑) เด็กพิการได้รับบริการจากนักสหวิชาชีพไม่เพียงพอในการให้บริการ

๒) ผู้ปกครองขาดความตระหนักและเข้าใจในการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

๓) เด็กพิการมารับบริการส่วนใหญ่มีภาวะความพิการรุนแรง

๒.๑.๒ ครูและบุคลากร

๑) บุคลากรไม่เพียงพอต่อการให้บริการ ตามโครงสร้าง หากมีการจัดตั้งหน่วยบริการมากขึ้น จะกระทบกับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาพิเศษ

๒) พี่เลี้ยงเด็กพิการ ยังขาดองค์ความรู้ในการพัฒนานักเรียน เนื่องจากการจบในสาขาอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ

๒.๑.๓ การบริหารจัดการ

๑) การกระจายอำนาจสู่หน่วยบริการยังไม่เบ็ดเสร็จ ทำให้การบริหารงานไม่คล่องตัว

๒) การจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ยังไม่เพียงพอในการให้บริการเด็กพิการในหน่วยบริการ

๓) การได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากทุกภาคส่วนยังมีน้อย

๒.๑.๔ สถานที่

๑) เด็กมารับบริการไม่สม่ำเสมอเนื่องจากอยู่ห่างไกลจากหน่วยบริการ

๒) อาคารสถานที่ส่วนใหญ่ ยังเป็นเพียงการขอใช้อาคารสถานที่จากหน่วยงานอื่น

๓) อาคารสถานที่ยังขาดความพร้อมในการให้บริการตามความต้องการของเด็กพิการ

๒.๒ ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขในการดำเนินงานหน่วยบริการ

๒.๒.๑ เด็กพิการ

๑) ควรมีนักสหวิชาชีพ ประจำหน่วยบริการในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ

๒) สร้างความตระหนัก ความเข้าใจ และเทคนิควิธีการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

๒.๒.๒ ครูและบุคลากร

๑) ควรจัดหาครูและบุคลากรเพิ่มเติม

๒) หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมและสนับสนุนพี่เลี้ยงเด็กพิการให้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความพร้อมในการพัฒนานักเรียน

๒.๒.๓ การบริหารจัดการ

๑) ควรมีการกระจายอำนาจสู่หน่วยบริการแบบเบ็ดเสร็จ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงาน

๒) ควรมีการจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอตามความต้องการ

๓) ควรมีการประสานงานจากทุกภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการหน่วยบริการ

๒.๒.๔ สถานที่

๑) สร้างความตระหนักและเจตคติให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการมารับบริการ

๒) ควรมีการปรับปรุงอาคารสถานที่เพื่อรองรับการให้บริการเด็กพิการ

ข้อพิจารณา

จากมติที่ประชุมของคณะกรรมการ เมื่อวันที่ ๒๗ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๐ ให้หน่วยบริการที่ดำเนินการ ๒๐๐ หน่วย ในปีการศึกษา ๒๕๕๙ ที่ได้คะแนนตั้งแต่ ๗๐ - ๑๐๐ คะแนน ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการในปีการศึกษา ๒๕๖๐ ต่อไปจำนวน ๑๕๔ หน่วยบริการ ส่วนหน่วยบริการที่มีคะแนน ๗๐ ลงมาจะชะลอการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งมีจำนวน ๔๖ หน่วยบริการ (ดังตารางที่ ๓)